

تاریخ آمریکا

محمدحسن یوسفی

منتقد ادبی

«تاریخ آمریکا» نوشته هاوارد زین یکی از آثار بسیار تأثیرگذار در زمینه تاریخ نگاری است. زین در این کتاب، تاریخ آمریکا را از منظر مردم عادی و گروه‌هایی که به طور سیستماتیک به حاشیه رانده شده‌اند و از قدرت، منابع، یا فرصت‌های اجتماعی، اقتصادی یا سیاسی محروم شده‌اند، روایت می‌کند. برای مثال گروه‌هایی مانند اقلیت‌های نژادی، افراد با معلولیت، زنان در برخی جوامع، یا اقلیت‌های دینی. او تلاش می‌کند تا داستان‌هایی را که غالباً نادیده گرفته می‌شوند، مانند تاریخ بومیان آمریکا، کارگران، زنان و اقلیت‌ها را برجسته کند.

شاید بگویید آخر پدر آمرزیده برهنه خوشحال! دانستن تاریخ آمریکا در این اوضاع خرد در چمن به چه دردی می‌خورد و کجا به کار می‌آید؟ تانژانت و کنانژانت کجای زندگی ما را گرفت که حالا انتظار داری چُندک برزیم روی تاریخ آمریکا؟ البته سؤالتان تا حدودی بجای و منطقی است اما اجازه بدهید قانع نشوم (بالحن فردوسی‌پور) بنابراین لازم می‌دانم چند مورد حائز اهمیت را به صورت فهرست وار خدمت‌تان عرض کنم تا شاید اهمیت این کتاب برایتان شفاف‌تر شود. ۱. فهم بهتر از تاریخ و سیاست‌های معاصر: وقتی کتابی مثل تاریخ آمریکا را می‌خوانید، در واقع نگاهی عمیق به ساختارهای اجتماعی و سیاسی جامعه آمریکا پیدا می‌کنید. این نگاه کمک می‌کند که مسائل امروز از جمله نابرابری‌های اجتماعی، جنبش‌های مدنی یا سیاست‌های بین‌المللی را بهتر درک کنید.

۲. انتقاد از منابع اطلاعاتی رایج: این کتاب به مخاطب امکان می‌دهد که تاریخ و وقایعی را که اغلب در کتاب‌های درسی یا رسانه‌های جریان اصلی کمتر به آن پرداخته شده، بشناسد. در واقع یاد می‌گیرید که همیشه منابع رسمی را بدون نقد نپذیرید و همواره به دنبال دیدگاه‌های مختلف باشید.

۳. الهام برای فعالیت اجتماعی و سیاسی: زین، تأکید زیادی بر نقش مردم عادی در تغییرات اجتماعی و سیاسی دارد و این کتاب می‌تواند این انگیزه را ایجاد کند و مخاطب را به فکر وادارد که به چه صورت می‌تواند نسبت به خود یا جامعه تأثیرگذار باشد.

۴. تحلیل و پژوهش: این کتاب دیدگاه‌هایی درباره رویدادها و جنبش‌های اجتماعی به مخاطب می‌دهد که می‌تواند از این دیدگاه‌ها در پروژه‌های تحقیقاتی، مقاله‌ها یا حتی در بحث‌های آکادمیک و اجتماعی استفاده کند.

در کل اطلاعات این کتاب این لطف را در حق مخاطب می‌کند تا هم درک عمیق‌تری از مسائل جهانی داشته باشد و هم به رشد تفکر انتقادی و نگرش کلیت نگر مخاطب کمک کند. الفصه، اگر علاقه‌مند به فعالیت‌های اجتماعی یا پژوهش‌های تاریخی باشید، این کتاب ابزارهای مفیدی را در اختیارتان قرار خواهد داد تا رویکردهای جدید و حتی رادیکال‌تری داشته باشید.

بایسم...

قفسه کتاب

۲

نقد

یادداشت

گزارش

گفت‌وگو

ضمیمه کتاب و ادبیات روزنامه جام جم | سه‌شنبه، ۱ آبان ۱۴۰۳ | شماره ۲۷۴

نگاهی به «زیر خط جنگ با دیگری» که خاطرات مهری فلاحی را منعکس کرده است

پرستارهایی که حاضر به رعایت حجاب نبودند!

صراحت و بیان واقعیت

صراحت و بیان واقعیتی که شاید خیلی از راویان تاریخ تمایلی به گفتن‌شان نداشته باشند، شاخصه دیگر این کتاب محسوب می‌شود. بخش عمده‌ای از خاطره‌های مهری فلاحی به ارتباط خودش با پرستارها و مسئولان بیمارستان اختصاص یافته است. این نوع خاطره‌نویسی سبب شده تا خواننده علاوه بر سوز، خرده‌روایت‌های جذاب دیگری را هم دنبال کند. او در بعضی از خاطره‌ها به تصمیمات سلیقه‌ای و خارج از قاعده مسئولان بیمارستان هم اشاره می‌کند که موجب اخراج یا فحاشی دادن پرستارها می‌شود. حتی مادر خاطرات فلاحی، پرستارهایی را می‌بینیم که حاضر به رعایت حجاب اسلامی نیستند و همین مسئله مشکلاتی را برای بیمارستان و روند رسیدگی به بیماران ایجاد می‌کند.

رد قلم تینا محمد حسینی

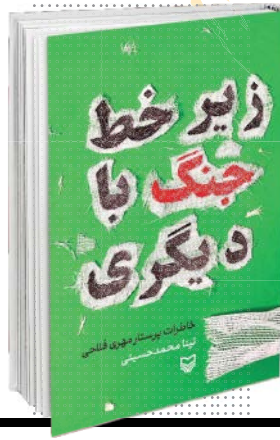
زیر خط جنگ با دیگری در طراحی جلد حرف خاصی برای گفتن ندارد. استفاده از «باند پانسمان» در کنار تایپوگرافی، کمک چندانی به جذابیت کتاب نکرده و چنگی به دل نمی‌زند. از رو و پشت جلد که بگذریم، از نقش نویسنده نباید به سادگی عبور کنیم. رد قلم تینا محمد حسینی در کتاب کاملاً مشهود است. او تلاش کرده تا باتدوین و پس و پیش کردن روایت‌ها به یک خط سیر منطقی و جذاب برسد. اگر سختگیرانه هم کتاب را نقد کنیم نویسنده نمره قبولی می‌گیرد ولی با این حال اشتباهات آزاردهنده‌ای در خط زمانی، مکانی و تصحیح خاطره‌ها دارد. روانی قلم خانم محمد حسینی هم از پس روایت ماجرا برآمده و کتاب سکنه کلافه‌کننده‌ای ندارد. هرچند که نویسنده می‌توانست از گره‌ها و قلاب‌های بیشتری در چینش و بازنویسی خاطره‌ها استفاده کند.

عکس‌ها و اسناد

عمده توجه مهری فلاحی بر اتفاقات و خاطرات آغاز جنگ تا سال ۱۳۶۵ است و در بعضی میان‌بندها هم به دوران کودکی و نوجوانی خود گریز زده است. او تا سال ۱۳۶۰ در آبادان، ماهشهر، مسجد سلیمان و آغا جری حضور مداوم داشته و بعد از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۴ سالی یک‌بار مأموریت داشته که در این شهرها و در پشت جبهه به مداوای مجروحان بپردازد. محمد حسینی در پایان کتاب، عکس‌ها و اسنادی از مهری فلاحی را برای آشنایی بیشتر خوانندگان با او قرار داده است. این کتاب با ۲۳۵ صفحه و قیمت ۲۰۰ هزار تومان عرضه شده است.

یک شاخصه درخشان

در پایان باید به این واقعیت هم بپردازیم که تولید چنین آثاری که خاطرات رزمندگان گوشه‌وکنار کشور را بازخوانی می‌کند، حرکت خوب و پسندیده‌ای است. زیر خط جنگ با تمام ضعف‌ها و قوت‌هایش، یک شاخصه درخشان دارد؛ دیدن آدم‌هایی که فرصت دیده شدن ندارند. همین یک شاخصه، تولید این اثر را توجیه می‌کند.

اهل پایتخت نشینی نبود

فلاحی در خاطرات خود رویدادها و وقایع روزهای محاصره آبادان را روایت می‌کند؛ روزهایی که او و همکارانش در بیمارستان شرکت نفت آبادان باید به وضعیت صدها مجروح جنگی رسیدگی می‌کردند آن هم بدون امکانات و تجهیزات کافی. براساس اطلاعاتی که در مقدمه کتاب آمده، مهری فلاحی مدرک فوق دیپلم خود را سال ۱۳۵۸ از دانشکده نفت آبادان گرفته و از همان سال در بیمارستان شرکت نفت به کار مشغول می‌شود. او پس از ازدواج با همسرش به تهران می‌آید ولی دلش اهل پایتخت نشینی نیست و پس از شروع بحران در خوزستان، دوباره خودش را به آبادان می‌رساند.

خرده‌داستان‌های جالب

شاید نقطه عطف پرستاری مهری فلاحی، باردار شدن در همان ایام و ادامه خدمت‌رسانی با همان وضعیت باشد. با این‌که او پیش از به دنیا آمدن بچه به تهران برمی‌گردد ولی همان روزهای حضورش در آبادان هم خرده‌داستان‌های جالبی دارد.

او در جایی از خاطراتش نوشته است: «روی صندلی نشسته بودم و به جنینم فکر می‌کردم. هرچه از زمان بارداری‌ام می‌گذشت، کار برایم سخت‌تر می‌شد. هنگام کار نفس نفس می‌زدم، راه رفتن و حرکت برایم مشکل شده بود. به اصطلاح سنگین شده بودم. پاهایم ورم داشت. بوی مواد ضد عفونی‌کننده آزاردهنده بود و فشار کار زیاد بود. زود کلافه می‌شدم. ولی چاره‌ای هم نداشتیم. نگران این بودم که در این اوضاع چه روی خواهد داد. گاهی امیدم را از دست می‌دادم که این بچه اصلاً سالم باشد. با خودم می‌گفتم با این وضعیتی که من در آن هستم، عجیب نیست اگر یک بچه عقب مانده ذهنی یا معلول حرکتی به دنیا بی‌آورم. یکی از همکارانم به نام یگانه را دیدم. جویای حال دیگر همکاران شدم، گفت: مهین شهید شد. مهین دانشیار، از همکاران پرستارمان، سه ماهه باردار بود. ۱۸ سال بیشتر نداشت و تازه ازدواج کرده بود.»

مشاهدات فردی و جزئیات شنیده نشده

مهری فلاحی در نوشتن خاطراتش به جزئیات متعددی اشاره کرده و تینا محمد حسینی هم به خوبی از پس گردآوری و بازنویسی آنها برآمده است. کلیات دوران محاصره آبادان و وقایع مرتبط با آن را صدها نفر گفته و نوشته‌اند. چیزی که یک اثر را از سایر آثار قلمی این حوزه متمایز می‌کند، پرداختن هوشمندانه به مشاهدات فردی و جزئیات شنیده نشده آن روزهاست. زیر خط جنگ با دیگری، از این حیث کتاب قابل احترامی به شمار می‌رود.

ما در لابه‌لای خاطرات خانم فلاحی با رخدادها و آدم‌هایی آشنا می‌شویم که مختص و متعلق به دنیای زیسته خود اوست. او در دوران پراضطراب جنگ دست به کارهایی می‌زند که باور آن برای خودش هم ساده نیست. مثلاً کمک به زایمان خانم‌های باردار در شرایط اضطراری و دلهره‌آور یا نگهداری از نوزادان و کودکان معصوم و مظلومی که خانواده‌ای ندارند. مادر روزگار راوی به روزهایی می‌رسیم که در بیمارستان غذایی برای خوردن پیدا نمی‌شود و همه نگران و خامت اوضاع بیماران هستند.